

Της
**ΔΗΜΗΤΡΑΣ
ΚΟΥΤΣΟΥΡΗ**
Συμβούλου της ΚΕΔΚΕ,
Γενικής Διευθύντριας
ΥΠΕΣΔΔΑ

ΕΠΟΠΤΕΙΑ - ΕΛΕΓΧΟΙ ΣΤΟΥΣ Ο.Τ.Α.

Οι αλλαγές που εισάγει ο νέος Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων

Την τελευταία δεκαετία, στο πλαίσιο της Ε.Ε. είναι σαφής η ενίσχυση της περιφερειακής διοίκησης, είτε υπό την μορφή της τοπικής αυτοδιοίκησης, είτε υπό την μορφή της αποκέντρωσης. Στην Ελλάδα, η ενίσχυση της περιφερειακής διοίκησης εκφράζεται στο Σύνταγμα και υλοποιείται νομοθετικά με τη δημιουργία του δεύτερου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης (ν. 2218/1994 και 2240/1994), τη συγκέντρωση δήμων και κοινοτήτων (Πρόγραμμα Καποδίστριας - ν. 2539/1997), τη μεταφορά αρμοδιότητας προς την τοπική αυτοδιοίκηση (ν. 2307/1997 και 2503/1997), την προσπάθεια ενίσχυσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας με την ανάπτυξη του θεσμού των δημοτικών επιχειρήσεων (ν. 1416/1984). Εξάλλου το Ελληνικό Κράτος είναι κράτος κατ' εξοχήν συγκεντρωτικό και πάντα παρατηρείται το φαινόμενο της έλλειψης των πόρων και των υποδομών, που είναι απαραίτητο για την άσκηση των αρμοδιοτήτων που παραχωρούνται.

Η τοπική αυτοδιοίκηση και ειδικότερα η πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση βρέθηκε να αντιμετωπίζει μια μεταβατική περίοδο, με όλα τα προβλήματα οργάνωσης, λειτουργίας και νοοτροπίας. Μετά το 1990 χρειάστηκε να διαχειριστεί μεγάλα ποσά του κοινοτικού πλαισίου στήριξης και υπό τον έλεγχο της Ε.Ε. Της δόθηκαν νέες αρμοδιότητες και λειτουργίες. Παράλληλα, δεν ήταν εύκολο να απαλλαγεί από παλιές νοοτροπίες, όπως η νοοτροπία που παρερμηνεύει την αυτοδιοίκηση ως νομιμοποίηση μιας άλλης χαλαρότερης σχέσης προς τις αρχές και τους κανόνες δικαίου ή εκείνη που προβάλλει το αιρετό της ανάδειξης των δημάρχων - κοινοταρχών και της ικανοποίησης μιας ιδιάζουσας έννοιας του τοπικού συμφέροντος, ως επιχειρήμα για την παραβίαση της νομιμότητας.

Το άρθρο 102 του Συντάγματος ορίζει:

«Το κράτος ασκεί στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης εποπτεία, η οποία συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους».

Η Αυτοδιοίκηση είναι ο πλησιέστερος προς τον πολίτη θεσμός και τούτο έχει ως αποτέλεσμα να γεννιέται στον πολίτη ενίοτε, ένα αίσθημα προκατάληψης και δυσπιστίας απέναντι στην τοπική αυτοδιοίκηση (αλλά και να δημιουργούνται θύλακες κακοδιοίκησης που ευνοούν την ανάπτυξη φαινομένων διαφθοράς). Η εικόνα που παρουσιάζουν οι εκθέσεις του «Συνηγόρου του πολίτη» του «Σώματος Επιθεωρητών - Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης», δείχνει ότι η τοπική αυτοδιοίκηση κατέχει τα τελευταία χρόνια την πρώτη θέση όσον αφορά στην κατανομή των περιπτώσεων κακοδιοίκησης (όταν λέμε αυτοδιοίκηση προφανώς εννοείται ότι περιλαμβάνονται και οι δύο βαθμοί). Αν αναλύσει όμως κάποιος τις εκθέσεις των δύο τελευταίων ετών, θα αντιληφθεί ότι η εικόνα των Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού είναι πολύ καλύτερη σε σχέση με προηγούμενα έτη και παρατηρούνται ιδίως τα εξής:

- Σε σχέση με Υπουργεία, Περιφέρειες κ.λπ., η αυτοδιοίκηση έχει τις περισσότερες υπηρεσίες με τις οποίες έρχεται σε επαφή ο πολίτης.
- Η κακοδιοίκηση πολλές φορές οφείλεται στο πλαίσιο λειτουργίας της ίδιας της Διοίκησης, π.χ. ελλιπής στελέχωση των υπηρεσιών και ανεπαρκής εκπαίδευση του προσωπικού, έλλειψη συνεργασίας, έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού (πολλοί οι εμπλεκόμενοι φορείς, πολλές οι ασάφειες των νόμων).
- Ο αριθμός των καταγγελιών είναι δυσανάλογος με τον αριθμό των περιπτώσεων που μπαίνουν «Αρχείο».

Εποπτεία σύμφωνα με το Σύνταγμα

Κατά τις διατάξεις του άρθρου 102 του Συντάγματος «Το κράτος ασκεί στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης εποπτεία, η οποία συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Ο έλεγχος νομιμότητας ασκείται όπως ο νόμος ορίζει».

Η εποπτεία περιορίζεται από το Σύνταγμα σε έλεγχο νομιμότητας και όχι σκοπιμότητας. Ο έλεγχος της νομιμότητας στο πλαίσιο της εποπτείας του Κράτους, εξειδικεύεται από τον νομοθέτη.

Ο νέος Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας εισάγει δύο καινοτομίες:

- Απαρίθμηση των πράξεων των Ο.Τ.Α. που αποστέλλονται υποχρεωτικά προς έλεγχο στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας (άρθρο 149).
- Αυτεπάγγελτος έλεγχος και ακύρωση οποιασδήποτε άλλης πράξης συλλογικού οργάνου ή όποιας απόφασης μονομελούς οργάνου, μέσα σε ένα μήνα από τη δημοσίευση ή την έκδοση (άρθρο 150).

Εκτός από τον αυτεπάγγελο έλεγχο από τον Γενικό Γραμματέα (άρθρο 150), οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον μπορεί να προσβάλλει τη νομιμότητα των πράξεων ή των παραλείψεων των συλλογικών οργάνων των Ο.Τ.Α. μέσα σε δέκα (10) ημέρες από τη δημοσίευση ή την κοινοποίηση της πράξης.

Ο Γενικός Γραμματέας αποφαινεται μέσα σε αποκλειστική προθεσμία ενός (1) μήνα. Αν η προθεσμία παρέλθει άπρακτη, χωρίς να εκδοθεί πράξη, θεωρείται ότι η προσφυγή έχει απορριφθεί. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να εκδοθεί αιτιολογημένη απόφαση από τον Γενικό Γραμματέα.

Η επιτροπή του άρθρου 18 του Ν. 1418/1994 - άρθρο 177 του Π.Δ/τος 410/1995 (προηγούμενος κώδικας) διατηρείται με άλλη σύνθεση. ↘

Η Ειδική Επιτροπή αποτελείται από:

- ✓ Ένα Δικαστικό λειτουργό Διοικητικών ή Πολιτικών Εφετείων
- ✓ Ένα μέλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και
- ✓ Έναν εκπρόσωπο της Αυτοδιοίκησης (ΤΕΔ-Κ πολυπληθέστερου νομού).

Επανερχεται, δηλαδή, το δεύτερο στάδιο κρίσης που είχε καταργηθεί.

Ουσιαστικά εισάγονται δύο βαθμοί, δύο στάδια ελέγχου:

- ο υπηρεσιακός και
- ο μεικτός (Επιτροπή)

Έλεγχοι από το Ελεγκτικό Συνέδριο: προληπτικός - κατασταλακτικός

Κατά το άρθρο 98 του Συντάγματος, καθώς και 102 αυτού, ο έλεγχος των οικονομικών των Ο.Τ.Α. έχει ως αντικείμενο την τήρηση της σχετικής νομοθεσίας, καθώς και τη δυνατότητα επέκτασης στη χρήση διαχείρισης εκ μέρους της διοίκησης και διαχείρισης για τη βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των Ο.Τ.Α. και των υπηρεσιών τους.

Εδώ ακριβώς παρατηρούνται τα μεγαλύτερα προβλήματα, τα οποία οξύνθηκαν μετά την εισαγωγή του προληπτικού ελέγχου δαπανών από το Ελεγκτικό Συνέδριο μετά την 1.7.2005. Το Σύνταγμα στο άρθρο 98, 1α, προβλέπει ότι στην αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συμβουλίου ανήκει «ο έλεγχος δαπανών του Κράτους, καθώς και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται με ειδική διάταξη νόμου στο καθεστώς αυτό», στο ίδιο άρθρο 98, 1γ, προβλέπεται ότι στην αρμοδιότητα επίσης του Ελεγκτικού Συ-

Η εισαγωγή του προληπτικού ελέγχου

έχει δημιουργήσει πολλά προβλήματα στους υπόχρεους Ο.Τ.Α., με τις καθυστερήσεις στις πληρωμές που έχουν συνέπειες στην αγορά, αλλά και λόγω των βαρών για τους Ο.Τ.Α. που δημιουργεί η μη θεώρηση των ενταλμάτων.

νεδρίου ανήκει «ο έλεγχος των λογαριασμών των δημοσίων υπολόγων και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται στον προβλεπόμενο από το εδάφιο α' έλεγχο» (προληπτικός έλεγχος δαπανών).

Με βάση το άρθρο 23 του ν. 3202/2003, που εξειδικεύει το άρθρο 98, 1α, του Συντάγματος «οι δαπάνες των Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού με πληθυσμό πάνω από πέντε χιλιάδες (5.000) κατοίκους υπάγονται από 1.7.2004 στον προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν το Ελεγκτικό Συνέδριο». Με το άρθρο 11 του ν. 3250/2004 (ΦΕΚ 124 Α') (όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 9 του άρθρου 18 του ν. 3320/2005) ορίστηκε ότι η ισχύς του άρθρου 23 του ν. 3202/2003 (ΦΕΚ 284 Α'), αρχίζει την 1.7.2005.

Με το άρθρο 23 ορίζεται ότι αρμόδια όργανα για την άσκηση του ελέγχου αυτού είναι οι Υπηρεσίες των Επιτρόπων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που εδρεύουν στις πρωτεύουσες των νομών ή νομαρχιών του Κράτους, που ορίζονται με απόφαση της ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Η εισαγωγή του προληπτικού ελέγχου έχει δημιουργήσει πολλά προβλήματα στους υπόχρε-

ους Ο.Τ.Α., με τις καθυστερήσεις στις πληρωμές που έχουν συνέπειες στην αγορά, αλλά και λόγω των βαρών για τους Ο.Τ.Α. που δημιουργεί η μη θεώρηση των ενταλμάτων.

Τα προβλήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή του προληπτικού ελέγχου εντοπίζονται:

- στην ελλιπή ενημέρωση των επιτρόπων προς το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο
- στην διαφορετική αντιμετώπιση ομοειδών περιπτώσεων από τους Επιτρόπους
- στη χρονοβόρα διαδικασία λόγω της έλλειψης προσωπικού (μόλις τελευταία διοριστήκαν 70 άτομα)
- στις πολυήμερες μετακινήσεις δημοτικών υπαλλήλων στις έδρες των επιτρόπων (ιδιαίτερα στα νησιά)
- στην άρνηση έγκρισης επόμενων χρηματικών ενταλμάτων μέχρι την περάτωση του ελέγχου των προηγούμενων, που είχαν τυχόν κώλυμα (στοιχεία από έρευνα της ΚΕΔΚΕ).

Για να αντιμετωπίσει η διοίκηση τα προβλήματα που προέκυψαν από την εισαγωγή του προληπτικού ελέγχου, προβλέφθηκε με το νόμο 3448/2006 (ΦΕΚ Α' 57). Επιτροπή, που αποτελείται από τους εμπλεκόμενους φορείς (ΥΠΕΣ-ΔΔΑ, Ελεγκτικό Συνέδριο, ΚΕΔΚΕ).

Οι κατηγορίες των δαπανών που εξαιρούνται από τον προληπτικό έλεγχο είναι:

- Δαπάνες πληρωμής κάθε είδους παροχών, καθώς και τα κατ' αποκοπή έξοδα κίνησης των τακτικών υπαλλήλων, των έμμισθων δικηγόρων και των υπαλλήλων με σύμβαση αορίστου χρόνου, εκτός των πρόσθετων αμοιβών αυτών και της μισθοδοσίας του πρώτου μήνα εκείνων που διορίζονται ή μονιμοποιούνται.
- Δαπάνες απόδοσης των υπέρ τρίτων ενεργούμενων κρατήσεων (ασφαλιστικών εισφορών, φόρων κλπ.).
- Περιοδικές δαπάνες μισθωμάτων των ακινήτων και εγκαταστάσεων, εκτός αυτών που για πρώτη φορά καταβάλλονται μετά την κατάρτιση, παράταση, ανανέωση ή τροποποίηση σύμβασης.
- Δαπάνες κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος, νερού και σταθερής τηλεφωνίας.

Υποχρεωτικές δαπάνες όπως:

- Έξοδα βεβαίωσης και είσπραξης.
- Τοκοχρεολύσια δανείων.
- Έξοδα υποχρεωτικής ασφάλισης οχημάτων.
- Δαπάνες για την εκτέλεση των τελεσίδικων

Η λύση να καταργηθεί

ο προληπτικός έλεγχος δημιουργεί και πάλι προβλήματα και πάντως δεν συνάδει με το πνεύμα εξυγίανσης, διαφάνειας κ.λπ.

δικαστικών αποφάσεων και για την εξόφληση των εκκαθαρισμένων οφειλών.

- Δαπάνες για την απομαγνητοφώνηση των πρακτικών συνεδριάσεων των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων και των δημορχιακών επιτροπών.
- Δαπάνες κατ' είδος μικρότερες των 1.000 € ετησίως.

Κατά τη διενέργεια του προληπτικού ελέγχου το Ελεγκτικό Συνέδριο εξετάζει:

- ➔ Αν η σχετική πίστωση είναι εγγεγραμμένη στον προϋπολογισμό του Δήμου.
- ➔ Αν τηρήθηκε η προβλεπόμενη νομική διαδικασία του λογιστικού των Ο.Τ.Α.
- ➔ Αν τα δικαιολογητικά της δαπάνης είναι πλήρη.

Με τον προληπτικό έλεγχο διενεργείται υποχρεωτικά έλεγχος νομιμότητας. Αν η Υπηρεσία Επιτρόπου κρίνει ότι υπάρχει ζήτημα νομιμότητας ή διαδικασίας, επιστρέφει το χρηματικό έλεγχο αθεώρητο, συντάσσοντας πράξη επιστροφής με τους λόγους μη θεώρησης αυτού. Η υπηρεσία του δήμου είναι υποχρεωμένη να μη προβεί στην εκταμίευση του ποσού. Αν όμως επιμένει στη νομιμότητα κ.λπ. διαδικασία μπορεί να διατυπώσει τις θέσεις της με υπόμνημα και να υποβάλλει εκ νέου το ένταλμα. Σ' αυτό το σημείο υπάρχει δημοσιονομική διαφορά. Η υπόθεση παραπέμπεται προς επίλυση στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Τα τμήματα του Ελεγκτικού Συνεδρίου μπορούν να παραπέμψουν στην Ολομέλεια, εφόσον πρόκειται για θέμα μείζονος σημασίας και σπουδαιότητας. Κατά καιρούς υποστηριζόταν από μερίδα της αυτοδιοίκησης η άποψη κατάργησης του προληπτικού ελέγχου, εφόσον υπάρχει ήδη ο κατασταλτικός.

Πάντως κατά νομολογία του Συμβουλίου Επικρατείας, το Σύνταγμα επιτάσσει τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών του Κράτους, ενώ επαφίεται στον κοινό νομοθέτη η θέσπιση προληπτικού ελέγχου για τους Ο.Τ.Α. και τα άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Πάντως, η λύση να καταργηθεί ο προληπτικός έλεγχος -εφόσον τούτο δεν είναι αντισυνταγματικό- δημιουργεί και πάλι, τώρα πια, προβλήματα και πάντως δεν συνάδει πλέον με το πνεύμα εξυγίανσης, διαφάνειας κ.λπ.

Σε περίπτωση κατάργησης του προληπτικού ελέγχου, ο κατασταλτικός έλεγχος θα πρέπει να είναι περισσότερο αποτελεσματικός και επίκαιρος.

Κατασταλτικός έλεγχος δαπανών Νόμος 2539/1997 - Νόμος 3463/2006

Σύμφωνα με το άρθρο 98 του Συντάγματος το Ελεγκτικό Συνέδριο, ασκεί έλεγχο επί των λογαριασμών και δημοσίων υπολόγων και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) ή άλλων νομικών προσώπων που υπάγονται με ειδική διάταξη νόμου στον έλεγχό του.

Με νόμο ρυθμίζεται ο τρόπος, η διαδικασία και η μέθοδος άσκησης του ελέγχου αυτού.

Ο κατασταλτικός έλεγχος είναι έλεγχος νομιμότητας και κανονικότητας των δαπανών που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί και εκταμιευθεί. Μέχρι την εφαρμογή του νόμου 2539/1997 (Ι. Καποδίστριας), ο έλεγχος επί των λογαριασμών των Ο.Τ.Α. ήταν καταρχήν συγκεντρωτικός, καθολικός, τακτικός και αποκλειστικός κατασταλτικός.

Με το άρθρο 12 του ν. 2539/1997, προβλέπονται καινοτομίες στη διαδικασία, τη μέθοδο και το αντικείμενο προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού και της εναρμόνισης του ελέγχου με τα Κράτη της Ε.Ε., και συγκεκριμένα:

- Ο έλεγχος είναι κυρίως δειγματοληπτικός τακτικός ή έκτακτος, ειδικός ή θεματικός και ενεργείται, κατά κανόνα, επιτόπου.
- Η έγκαιρη και κανονική απόδοση στους οικείους δικαιούχους των υπέρ τρίτων εισπραττομένων μέσω της ελεγχόμενης διαχείρισης (κρατήσεις υπέρ τρίτων, ασφαλιστικές εισφορές κ.λπ.).
- Η είσπραξη και διαχείριση των ανταποδοτικών τελών ή άλλων εσόδων.
- Ο έλεγχος δεν επικεντρώνεται μόνο στα έξοδα του Ο.Τ.Α. αλλά επεκτείνεται και στα έσοδα, τη νομότυπη διαχείριση της περιουσίας του Ο.Τ.Α., κινητής και ακίνητης, τη λήψη δανείων, την παροχή εγγυήσεων και την τήρηση των όρων των συμβάσεων.
- Ο Ο.Τ.Α., πριν τη σύνταξη της οριστικής έκθεσης, έχει τη δυνατότητα να λάβει γνώση επί των πορισμάτων του ελέγχου που διενεργήθηκε.
- Ο νόμος προέβλεπε και τη σύσταση επιτροπής από αντιπροέδρους του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που θα προγραμματίζουν και θα παρακολουθούν τον έλεγχο.

Από το έτος 2004, καθιερώνεται με το νόμο 3202/2003 (άρθρο 24) τακτικός δειγματοληπτικός και επιτόπιος έλεγχος των λογαριασμών των Ο.Τ.Α.

Καθιερώνεται η ετήσια υποχρέωση των Ο.Τ.Α. για υποβολή το Ελεγκτικό Συνέδριο αντιγράφων των απολογισμών, μαζί με τις σχετικές εκθέσεις και αποφάσεις των αρμόδιων οργάνων, καθώς και κάθε στοιχείο σχετικό με τον έλεγχο.

Τα απολογιστικά στοιχεία φυλάσσονται, με ευθύνη των προϊσταμένων των αρμοδίων υπηρεσιών των Ο.Τ.Α., σε ασφαλές μέρος και δεν μπορούν να καταστραφούν πριν περάσει εξαετία, από το τέλος του οικονομικού έτους που αφορούν.

Κάθε Ο.Τ.Α. υποχρεούται να εξασφαλίζει στους επιτρόπους ή υπαλλήλους του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τη δυνατότητα απρόσκοπτης άσκησης των καθηκόντων τους. Οφείλουν να εξασφαλίζουν άμεση πρόσβαση στα υπηρεσιακά έγγραφα, στα τηρούμενα διαχειριστικά ή άλλα συναφή βιβλία και στοιχεία και να παρέχουν κάθε αναγκαία πληροφορία ή διευκρίνιση. Οι Ο.Τ.Α. ειδοποιούνται για τον επικείμενο έλεγχο με κάθε πρόσφορο τρόπο, οκτώ (8) τουλάχιστον ημέρες πριν την έναρξη του ελέγχου. Οι υπάλληλοι που διενεργούν αυτόν τον έλεγχο, έχουν όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις ανακριτικών υπαλλήλων.

Ο νέος Δημοτικός Κώδικας (ν. 3463/2006), στο άρθρο 169, προβλέπει ότι οι Ο.Τ.Α. αποδίδουν στο Ελεγκτικό Συνέδριο ετήσιο λογαριασμό διαχείρισης.

Ο ισολογισμός και τα αποτελέσματα χρήσης, κατά το άρθρο 163 του Δ.Κ.Κ., ελέγχονται από ορκωτό -ελεγκτή- λογιστή, πριν την υποβολή τους στο δημοτικό συμβούλιο.

Ο απολογισμός ή και ο ισολογισμός με το πιστοποιητικό και την έκθεση ελέγχου του ορκωτού ελεγκτή λογιστή, μαζί με όλα τα δικαιολογητικά που ορίζονται στο άρθρο 24 του ν. 3202/2003 (όπως ισχύει), υποβάλλονται για έλεγχο στο Ελεγκτικό Συνέδριο, μέσα σε ένα (1) μήνα, αφότου εκδόθηκε η πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου και η υποβολή ανακοινώνεται στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας. Σε περίπτωση μη υποβολής του απολογισμού ή του ισολογισμού στο Ελεγκτικό Συνέδριο, επιβάλλονται σε βάρος των υπαιτίων κυρώσεις (άρθρο 26, Π.Δ. 774/1980).

Ο έλεγχος στο Ελεγκτικό Συνέδριο περιλαμβάνει δύο στάδια:

- Το στάδιο της επεξεργασίας των λογαρια-

σμών ή απολογισμών που γίνεται από τους δικαστικούς υπαλλήλους του Ελεγκτικού Συνεδρίου και περιλαμβάνει την εξακρίβωση της νομιμότητας και κανονικότητας των ενεργειών του υπόλογου, στη σωστή μεταφορά των διαφόρων ποσών, την επαλήθευση των αριθμητικών πράξεων.

- Το στάδιο της κρίσης επί των λογαριασμών ή των απολογισμών, που γίνεται από κλιμάκια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τα οποία αποφαινόμενοι για την ορθότητα των λογαριασμών (καλώς έχουν), ή καταλογίζουν τον υπόλογο.

Τα ελεγκτικά όργανα, εφόσον διαπιστώσουν την ύπαρξη ελλείμματος στην ελεγχόμενη διαχείριση, υποχρεούνται να κοινοποιήσουν στον υπόλογο Φύλλο Μεταβολών και Ελλείψεων και επαφίεται στους δικαστικούς σχηματισμούς του Ελεγκτικού Συνεδρίου η κρίση αν συντρέχει περίπτωση απαλλαγής από την ευθύνη, λόγω έλλειψης υπαιτιότητας.

Σε περίπτωση που διαχειριστικές πράξεις έχουν ελεγχθεί προληπτικά, ο κατασταλτικός έλεγχος περιορίζεται στο διαχειριστικό μέρος των πράξεων.

Σε περίπτωση που δεν έχει προηγηθεί προληπτικός έλεγχος, το Ελεγκτικό Συνέδριο διενεργεί έλεγχο νομιμότητας και κανονικότητας και έλεγχο διαχειριστικής ακριβείας.

Σε περίπτωση που ο προληπτικός έλεγχος καταργηθεί, όπως έχει ζητηθεί από κάποιους Ο.Τ.Α., ο κατασταλτικός έλεγχος θα πρέπει να είναι περισσότερο αποτελεσματικός, επίκαιρος, δειγματοληπτικός.

Οικονομικοί - διαχειριστικοί - διοικητικοί έλεγχοι

Πέρα από τους ανωτέρω ελέγχους, δηλαδή του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου (αποφάσεις Δημοτικών Συμβουλίων, αποστολή κάποιων αποφάσεων στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας, έλεγχος νομιμότητας από τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας, επιτροπή του άρθρου 152 για έλεγχο νομιμότητας μετά από προσφυγή κατά το άρθρο 151 του ίδιου Κώδικα, προληπτικός και κατασταλτικός έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο), ασκούνται σωρεία ελέγχων στη διοικητική και οικονομική λειτουργία από άλλους ελεγκτικούς μηχανισμούς, που έχουν γενική ή ειδική αρμοδιότητα ελέγχου στους Ο.Τ.Α. και επομένως και κίνησης πειθαρχικής ή ποινικής διαδικασίας. Οι μηχανισμοί αυτοί είναι:

- Γενικός Επιθεωρητής Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- Συνήγορος του Πολίτη.
- Σώμα Επιθεωρητών - Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης.
- Σώμα Επιθεωρητών των Δημοσίων Έργων.
- Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος.
- Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας.
- Σώμα Επιθεωρητών Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας.
- Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Υπουργείου Μεταφορών.
- Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος.
- Σώμα Εσωτερικών Υποθέσεων ΕΛΑΣ.

Είναι προφανές ότι σε πολλές περιπτώσεις παρατηρείται αλληλοεπικάλυψη από όλα αυτά τα ελεγκτικά σώματα (μηχανισμούς), με αποτέλεσμα να δημιουργείται αβεβαιότητα και αμφισβήτηση και δυσχερής λειτουργία στη διοίκηση των Ο.Τ.Α.

Η ΚΕΔΚΕ έχει προτείνει την θέσπιση ενός Σώματος Επιθεωρητών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που θα την αποτελούν πρώην δήμαρχοι και στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίοι θα παρέχουν επιτόπου συμβουλευτικές υπηρεσίες, θα διευκολύνουν την εφαρμογή νέων μέτρων και νέων πολιτικών.

Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί για να γνωρίζουν οι νεότεροι, για το Ειδικό Σώμα Επιθεωρητών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που είχε καθιερωθεί με το ν. 4260/1962, ο οποίος στη συνέχεια καταργήθηκε.

Το Σώμα αυτό ανήκε ιεραρχικά στο Υπουργείο Εσωτερικών και έδρα του ορίζονταν οι Νομαρχίες. Αρμοδιότητες των Επιθεωρητών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ήταν:

- Να εξετάζουν την έγκαιρη και κανονική βεβαίωση και είσπραξη των εσόδων.
- Να προελέγχουν του απολογισμούς των Δήμων και των Κοινοτήτων.
- Να ενεργούν διοικητική εξέταση για οποιοδήποτε θέμα αφορά τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τα νομικά τους πρόσωπα.
- Να καταρτίζουν, με βάση τα στοιχεία που συγκεντρώνουν από τους επιθεωρητές ή άλλους υπηρεσιακούς παράγοντες, πρόγραμμα δημοτικής και κοινοτικής δράσης και να παρακολουθούν τα αποτελέσματα από την εφαρμογή των δράσεων αυτών.
- Να μελετούν ειδικά θέματα που τους ανατίθενται από το Νομάρχη ή το Υπουργείο Εσωτερικών.

Είχαν καθήκοντα, δικαιώματα και ευθύνες των επιθεωρητών δημοσίων υπολόγων, ιδία:

- Προέβαιναν σε ένορκη διοικητική ή μη εξέταση μαρτύρων,
- Ζητούσαν πληροφορίες από κάθε πολιτική, στρατιωτική, δικαστική, δημοτική και κοινοτική αρχή,
- Σε περίπτωση διαπιστώσεως ελλείμματος χρημάτων ή υλικού ή αξιών, προέβαιναν στην έκδοση καταλογιστικής απόφασης κατά του υπολόγου,
- Σε περίπτωση διαπίστωσης παράλειψης βεβαίωσης εσόδων και αποστολής βεβαιωτικών τίτλων στον ταμία προς είσπραξη, εισηγούνταν την έκδοση καταλογιστικής πράξης κατά του υπευθύνου. ■

Η ΚΕΔΚΕ έχει προτείνει την θέσπιση ενός Σώματος Επιθεωρητών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που θα την αποτελούν πρώην δήμαρχοι και στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίοι θα παρέχουν επιτόπου συμβουλευτικές υπηρεσίες, θα διευκολύνουν την εφαρμογή νέων μέτρων και νέων πολιτικών.

«Κοινωνική οικονομία» εναντίον κοινωνικού αποκλεισμού και ανεργίας

➤ Το 8% των θέσεων εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση συγκεντρώνεται στον τομέα της «Κοινωνικής Οικονομίας», ενώ στην Ελλάδα το ποσοστό φτάνει μόλις στο 2%

Μια νέα μορφή παρέμβασης για την ένταξη αποκλεισμένων κοινωνικών ομάδων και ανάπτυξης υποβαθμισμένων περιοχών στην Ευρώπη αποτελούν οι δραστηριότητες της Κοινωνικής Οικονομίας.

Μέσα από ειδικά δίκτυα που λειτουργούν υπό την αιγίδα της Αυτοδιοίκησης και επιστημονικών και κοινωνικών εταιρών, μη κυβερνητικών οργανώσεων αναπτύσσονται πολυποίκιλες δραστηριότητες - επιχειρηματικές και εθελοντισμού, περιβαλλοντικής προστασίας, πολιτιστικής ανάπτυξης, κοινωνικής στήριξης, απασχόλησης - που στόχο έχουν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε περιοχές με υψηλά ποσοστά κοινωνικού αποκλεισμού.

Μέσα από το διακρατικό πρόγραμμα EQUAL, τρεις χώρες, - Ιταλία, Ελλάδα και Γαλλία, με τα αντίστοιχα δίκτυα «ORTINET», «KENTAYPOΣ» και «CREN» - ερευνούν το θεσμικό, το λειτουργικό και χρηματοδοτικό πλαίσιο σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο και μελετούν καλά παραδείγματα για την υλοποίηση δράσεων κοινωνικής οικονομίας σε αγροτικές και υποβαθμισμένες αστικές περιοχές. Η συζήτηση που αναπτύσσεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναμένεται να καταλήξει σε σχετική Ευρωπαϊκή Οδηγία το 2010-2012.

Θέσεις εργασίας που αντιστοιχούν στο 8% του εργατικού δυναμικού της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημιουργεί η αποκαλούμενη «κοινωνική οικονομία», που λειτουργώντας συμπληρωματικά στις σταθερές δράσεις του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη.

Νέα τα σχήματα των εταιρών για την Ελλάδα, που παράγει θέσεις εργασίας σε ποσοστό μόλις 2% στο πεδίο της «αλληλέγγυας οικονομίας», αρχίζουν να αναπτύσσουν δραστηριότητα μέσα από τη συνεργασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος (ΚΕΔΚΕ), του Ελληνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, του ΤΕΙ Αθήνας και του Κέντρου Τεχνολογικής Ανάπτυξης Στερεάς Ελλά-

δας, της ΕΕΤΑΑ, μέσω διαβουλεύσεων με φορείς όπως η ΓΣΕΕ, η ΑΔΕΔΥ, ο ΣΕΒ και η Εταιρεία Κοινωνικής Ευθύνης, καθώς και μέσα από την αξιοποίηση της δράσης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Αποσκοπούν δε στη δημιουργία ενός φόρουμ, ενός Παρατηρητηρίου σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, με πρώτο στόχο του να καλύψει το νομοθετικό κενό που υπάρχει για την «κοινωνική οικονομία».

Με τον όρο κοινωνική οικονομία, όπως μας ανέφερε ο Δ. Μπίρμπας, που έχει από πλευράς ΚΕΔΚΕ την ευθύνη για την προώθηση του σχεδίου, σε συνεργασία με τους υπόλοιπους φορείς, μιλάμε για ό,τι δεν είναι δημόσιος και ιδιωτικός τομέας, που μπορεί ωστόσο να αναπτύξει επιχειρηματική δραστηριότητα, χωρίς να έχει στόχο το κέρδος, καθίσταται κερδοφόρα και τροφοδοτεί την παραγωγή και την απασχόληση σε τοπικό επίπεδο.

Το όλο εγχείρημα επιδιώκει να αναζητήσει και να αξιοποιήσει τα κοινωνικά περιθώρια στην ελ-

ληνική οικονομία, αντικαθιστώντας δαπανηρές υπηρεσίες του κοινωνικού τομέα.

Η μέχρι τώρα ευρωπαϊκή εμπειρία, παρουσιάστηκε σε δύο διακρατικές συναντήσεις «Κένταυρος», που πραγματοποιήθηκαν στη Γαλλία και την Ιταλία μεταξύ αντιπροσωπειών της Ελλάδας, της Ιταλίας και της Γαλλίας, όπου κατατέθηκαν οι καλές πρακτικές «κοινωνικής οικονομίας» που εφαρμόζονται στις δύο άλλες χώρες, ενώ τον ερχόμενο Νοέμβριο η τρίτη διακρατική συνάντηση θα γίνει στη Θεσσαλονίκη.

ΓΑΛΛΙΑ: Βέλτιστες πρακτικές κοινωνικής επιχειρηματικότητας

Ο σχεδιασμός της αγροτικής ανάπτυξης, της βιοτεχνίας, του τουρισμού, της διαχείρισης των φυσικών πόρων και των δικτύων τους, η προστασία του περιβάλλοντος και η διατήρηση της χωροταξικής και οικιστικής ταυτότητας της περιοχής είναι τα βασικά αντικείμενα του Συμβουλίου της Περιοχής στη γαλλική LE PAYS D'HURIEL.

Η περιοχή αποτελεί μία «Κοινότητα Κοινοτήτων» (σ.σ. ένα σχήμα διαδημοτικού συνδέσμου) 14 δήμων-κοινοτήτων συνολικού πληθυσμού 7.500 κατοίκων σε μία έκταση 4.500 τετραγωνικών χιλιομέτρων.

Προσπαθώντας να προσελκύσει νέους βιοτέχνες, επιχειρηματίες και παράλληλα να «σώσει» την ταυτότητα των οικιστικών του ενοτήτων, αγοράζει παλαιά κτίρια, τα ανακατασκευάζει, τα αποκαθιστά στην αρχική τους μορφή και τα επικοινωνιάζει έναντι χαμηλού ενοικίου για ήπιες παραγωγικές δραστηριότητες στο ισόγειο και δυνατότητα κατοικίας στον δεύτερο όροφο, σε νέους βιοτέχνες που αντιστοιχούν στο μοντέλο ανάπτυξης που επιδιώκει για κάθε δήμο-κοινότητα.

Στη Huriel για παράδειγμα τα χορηγεί σε βιοτέχνες-καλλιτέχνες, ενώ στο Triedgnat σε παραδοσιακά επαγγέλματα (μαχαιροποιοί, πεταλωτές κ.λπ.).

Η χρηματοδότηση προέρχεται από εθνικούς, περιφερειακούς και τοπικούς πόρους κατά 60%, κατά 17% από ευρωπαϊκούς και κατά 23% από

τραπεζική δανειοδότηση που αποπληρώνεται από το ενοίκιο.

Η ίδια «Κοινότητα Κοινοτήτων», σε συνεργασία με ένα ίδρυμα Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης, που στηρίζει ευπαθείς κοινωνικές ομάδες της υπαίθρου, διαμόρφωσε ένα πρωτότυπο κέντρο, που παρέχει υπηρεσίες κοινωνικής στήριξης σε 250 άτομα. Το κέντρο αυτό διαθέτει και ένα πρότυπο κέντρο φύλαξης μοναχικών ηλικιωμένων και ΑμΕΑ που λειτουργεί ως ανοικτό γηροκομείο για έξι μήνες. Τους υπόλοιπους έξι οι ηλικιωμένοι επιστρέφουν σπίτι τους και τους παρέχεται κατ' οίκον βοήθεια. Για τους ανοιξιάτικους και καλοκαιρινούς μήνες, δε, λειτουργεί ως τουριστική παραμονή για ΑμΕΑ. Απασχολούνται 10 υπάλληλοι και μπορεί να φιλοξενεί 36 άτομα. Η ανακατασκευή του χρηματοδοτήθηκε με 950.000 ευρώ από την «Κοινότητα των Κοινοτήτων», από εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους, ενώ η λειτουργία του κέντρου εξασφαλίζεται κυρίως από τα ασφαλιστικά ταμεία αλλά και από τη χρηματοδότηση από περιφερειακούς και τοπικούς πόρους και τη συμμετοχή του ιδρύματος. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι για την κατ' οίκον εξυπηρέτηση - διάωρη ημερήσια οικιακή βοήθεια από υπάλληλο του κέντρου και δύο φορές την εβδομάδα κοινωνική, ψυχολογική στήριξη και ιατρική φροντίδα - η μετακίνηση του προσωπικού πραγματοποιείται με ταξί όπου το συμφωνημένο χαμηλό κόμιστρο πληρώνουν τα ταμεία, η Περιφέρεια, η «Κοινότητα των Κοινοτήτων» και η Ένωση των Ταξί! Στην ίδια περιοχή ενδιαφέρον παρουσιάζει στον δήμο Mesples η πρωτότυπη μονάδα κατεργασίας και τυποποίησης κρέατος (μετά το σφαγείο) από συνεταιρισμό πρωτοπόρων πασταγωγών για απευθείας διακίνηση χωρίς μεσάζοντες.

Με ISO Ποιότητας διατροφής των ζώων χρηματοδοτήθηκε με 900.000 ευρώ από περιφερειακούς και εθνικούς πόρους μετά από επιχειρησιακό σχέδιο που εκπόνησε η ομάδα παραγωγών σε συνεργασία και με την εγγύηση της «Κοινότητας των Κοινοτήτων». Ξεκίνησαν 12 παραγωγοί το 1992 και σήμερα έφτασαν τους 20, που επεξεργάζονται και εμπορεύονται ετησίως 100 τόνους κρέατος υψηλής ποιότητας σε όλη τη Γαλλία, απευθείας σε καταναλωτές ή αλυσίδες εστιατορίων ποιότητας.

Το συμπέρασμα της εφαρμογής των παραπάνω καλών πρακτικών είναι ότι η συμπληρωματικότητα των δράσεων και η προσαρμοστικότητα στις χωρικές συνθήκες που χαρακτηρίζουν την «κοινωνική οικονομία» μπορούν να της προσδώσουν ρόλο βασικού συντελεστή μιας δυναμικής ανάπτυξης της ελληνικής υπαίθρου.

ΙΤΑΛΙΑ:

Κοινωνικοί συνεταιρισμοί στη Νάπολη

Στην Ιταλία και ειδικότερα στην Μητροπολιτική Περιφέρεια της Νάπολης οι Περιφερειακές αρχές, η Τράπεζα «Ηθική», οι Ενώσεις Βιομηχάνων, τα περιφερειακά συνδικάτα, η Ένωση Κοινωνικών Επιχειρήσεων Περιφέρειας με προγραμματική συμφωνία τους προωθούν την ανάπτυξη κοινωνικών συνεταιρισμών με στόχο παρεμβάσεις κοινωνικής ένταξης σε περιοχές με υψηλά ποσοστά κοινωνικού αποκλεισμού, την ανάδειξη και διατήρηση του παραδοσιακού πολιτιστικού περιβάλλοντος - οικιστικού, εθιμικού, κοινωνικού - στην Ιταλία.

Στο υποβαθμισμένο κέντρο της Νάπολης οι «καταληγίες» ενός παλαιού δημόσιου κτιρίου, η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου, κοινωνικοί φορείς και κάτοικοι της περιοχής συγκρότησαν μια Επιτροπή Πολιτών Διαχείρισης, η οποία έχει επωμιστεί την ανακατασκευή και αναβάθμιση ενός εγκαταλελειμμένου πολυεπίπεδου πάρκου σε πολυχώρο αναψυχής, ψυχαγωγίας και άθλησης. Το δημόσιο κατελημμένο κτίριο μετατρέπεται σε πολιτιστικό πολυχώρο, ενώ σε διπλανό εγκαταλελειμμένο χώρο δίπλα στο πάρκο δημιουργούνται Σχολή Φωτογραφίας και graffiti, αίθουσα τηλεματικής κ.κπ.

Η συνεργασία Δήμου και Φορέων δεν έχει ακόμη νομική υπόσταση, ωστόσο προσανατολίζονται στη δημιουργία Κοινωνικού Συνεταιρισμού. Κεντρικός στόχος είναι η κοινωνική ένταξη των νέων της περιοχής που συγκεντρώνουν χαμηλά προσόντα, η μείωση της παραβατικότητας και της τοξικοεξάρτησης που κυριαρχούσε στην περιοχή. Έχουν εκπαιδευτεί και απασχολούνται μέλη των κοινωνικών ομάδων - πρώην καταληγίες, πρώην χρήστες κ.λπ. - ως σύμβουλοι δρόμου των νέων με εντυπωσιακά αποτελέσματα. Βασικά έσοδα είναι οι πόροι από τις συναυλίες, τα πολιτιστικά προϊόντα που οι ίδιοι οι νέοι παράγουν και η υλικοτεχνική υποστήριξη από το Δήμο.

Δεύτερη περίπτωση είναι η λειτουργία με τη μορφή συνεταιρισμού πιτσαρίας, σε μια περιοχή εργατικών πολυκατοικιών με προβλήματα τοξικοεξάρτησης, υποαπασχόλησης, εγκληματικότητας και μαύρης οικονομίας.

Ομάδα νέων από τους πιο μορφωμένους της περιοχής δημιούργησαν το 1976 ένα χώρο συνάντησης, εστίασης και ψυχαγωγίας. Στη συνέχεια δημιούργησαν ομάδες υποστήριξης της απεξάρτησης με εθελοντές κοινωνικού επιστήμονες και διαμόρφωσαν ένα πρωτότυπο πρόγραμμα επανένταξης εξαρτημένων ατόμων, το οποίο συνδύαζε την απασχόληση σε δουλειές του εστιατορίου και εργασίες κοινωνικής προσφοράς στην περιοχή, ενώ στενή ήταν η συνεργασία και

με τις οικογένειες των χρηστών. Το πρόγραμμα ήταν πολύ πετυχημένο και λειτούργησε ως πιλοτικό και αντικείμενο μελέτης οργανισμών και Πανεπιστημίων από άλλες μεγάλες πόλεις της Ιταλίας. Από το 1992 δημιουργήθηκε κοινωνικός συνεταιρισμός - ομπρέλα στο οποίο έχουν ενταχθεί παράλληλα κέντρα υποστήριξης Α-ΜΕΑ, ψυχικών ασθενών, κατάρτισης νέων και κοινωνικής εργασίας. Σήμερα απασχολούνται με αποκλειστική απασχόληση περισσότερα από 20 άτομα ενώ υπάρχει δίκτυο εθελοντών-υποστηρικτών και επιδοτούμενοι απασχολούμενοι. Η χρηματοδότησή του είναι από τα έσοδα του εστιατορίου, ευρωπαϊκούς, εθνικούς και περιφερειακούς πόρους προγραμμάτων.

Μια τρίτη μορφή κοινωνικού συνεταιρισμού λειτουργεί επίσης στο κέντρο της Νάπολης και πρόκειται για συνεταιρισμό τέχνης και πολιτισμού. Η αρχική του μορφή ήταν ένας σύλλογος κοινωνικής στήριξης και ένταξης παιδιών με ψυχολογικά προβλήματα, μέσα από την απασχόλησή τους σε πολιτιστικές δράσεις. Η ανάγκη για ένταξη και χρηματοδότηση αυτής της προσπάθειας από εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα οδήγησε στη μετατροπή του σε συνεταιρισμό και τη δημιουργία ενός μικρού πολιτιστικού πολυχώρου που φιλοξενεί, πρώτον, κατάστημα μικρού βιβλιοπωλείου και αντικειμένων που είτε παράγονται από τους ίδιους, άλλους κοινωνικούς συνεταιρισμούς και ευαίσθητους κοινωνικά καλλιτέχνες, είτε εισάγονται, στα πλαίσια του ηθικού εμπορίου, από αντίστοιχους παραγωγούς χωρών, κυρίως, της Λατινικής Αμερικής. Δεύτερον, συναυλιακό χώρο - με μουσική σκηνή και μικρό χώρο εστίασης. Τρίτον, αίθουσα διδασκαλίας χορού.

Τα έσοδα από αυτές τις δραστηριότητες καλύπτουν την απασχόληση δέκα περίπου ατόμων - τα οποία εναλλάσσουν ρόλους χορευτή, πωλητή, εστίατορα, μουσικού, σερβιτόρου, κοινωνικού εθελοντή στήριξης - και την μερική πληρωμή των κοινωνικών επιστημόνων και των ενεργειών ένταξης, περίπου 30 νέων και παιδιών και συμπληρώνουν τους βασικούς πόρους του βασικού προγράμματος, το οποίο η προηγούμενη Κυβέρνηση Μπερλουσκόνι συρρίκνωσε κατά 75% την πενταετή χρηματοδότηση του προγράμματος.

Και στις τρεις δράσεις τα κοινά στοιχεία είναι ότι, πρώτον, υποστηρίζονται από τη GESCO (Σύμφωνο Ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας - Δίκτυο Διοικητικών, Αυτοδιοικητικών και Κοινωνικών Φορέων), δεύτερον, στηρίζονται στην ενεργοποίηση και αυτοοργάνωση των ίδιων των ενεργοποιημένων πολιτών και τρίτον, το νομικό καθεστώς λειτουργίας είχε τη μορφή του συνεταιρισμού ή του κοινωνικού συνεταιρισμού. ■